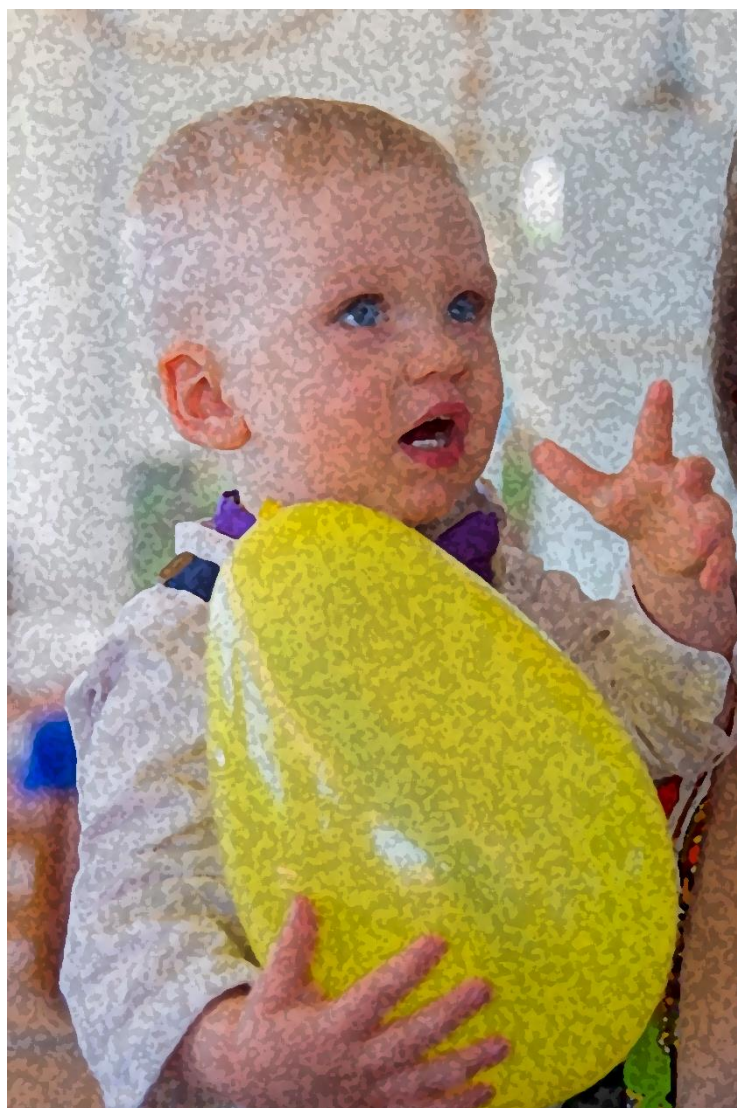

Autentiska observationsutdrag för didaktiska dialoger i förskolan

Sammanställda av Ann S. Pihlgren, Ignite Research Institute, 2022

Autentiska observationsutdrag för didaktiska dialoger i förskolan

Introduktion till casedialoger om didaktik

Observationerna som finns återgivna i det här häftet har gjorts i förskolor. De är återgivna i berättande form för att förenkla läsningen, som korta cases. Avsikten är att de ska användas som underlag för dialog i grupper av förskolepersonal som vill utveckla sitt didaktiska kunnande.

Varje case bör först diskuteras utifrån frågan:

- Vad är det som händer i det här caset?

Därefter finns ytterligare frågor angivna till varje case men diskussionen i personalgruppen kan också ge upphov till andra frågor.

Urvalet av cases har framför allt gjorts utifrån att undervisningen, det didaktiska innehållet, ska kunna diskuteras och fördjupas i gruppen. I förlängningen handlar det om hur alla barn i förskolan ska kunna få del av det lärande som föreskrivs i läroplanen Lpfö 18.

Att arbeta med case är ett sätt att tillsammans komma till djupare insikt om vilka mekanismer som ligger bakom ett visst agerande, vilka effekter det får och hur alternativa lösningar kan se ut.

Lycka till i dialogerna!

Fördjupande läsning

Fördjupning om case-metodik för personalutveckling finns i:

Pihlgren, A. S. (red.) (2019). *Casemetodik för lärare. Att överbygga klyftan mellan teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

1. Måla dörrar (yngre barngrupp)

Några barn målar av dörrarna till sitt hem genom att ha ett foto på dörren som förlaga. Det är en del i ett mer omfattande projekt om barns relationer till de olika sätt som människor bor.

- Kommer du ihåg vilken färg som mammas dörr hade?
- Grå, svarar barnet och pedagogen bekräftar att det är riktigt.
- Hur var det min din pappas dörr? Vilken färg hade den, frågar pedagogen ett annat barn.
- Den är grön. Kolla här är det som en pizza.
- Ja just det, fönstret i dörren ser lite ut som en pizza, med olika bitar bekräftar pedagogen. Hur kan du måla det?
- Jag behöver mörkare grön. Pedagogen visar hur barnet kan blanda en mörkare färg med hjälp av blått.

Ett barn målar direkt på fotot istället för på pappret. Ett annat barn uppmärksammar pedagogen på detta.

- Jaha, du gjorde precis som jag sa ju – du målade på din dörr, det var ju det jag sa, ler pedagogen.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad lär sig barnen av undervisningen?
- Bör pedagogen ändra något till en annan gång?

2. Byggrummet (fyraåringar)

I det lilla byggrummet leker fyra pojkar. Utanför i det större rummet sitter en pedagog vid ett bord med två barn och lägger pussel. Vid ett annat bord spelar en pedagog och tre barn ett spel. En pedagog stannar utanför byggrummet och tittar in och frågar:

- Vad gör ni här inne egentligen? och går därefter. Efter en stund reser sig pedagogen från pusslandet och tittar in på pojkarna i byggrummet men sätter sig åter vid pusselbordet.
- Du får inte den där, säger en av pojkarna i byggrummet och puffar till en av de andra.
- Det får han visst! Du kan inte bestämma! säger den pojke som inte blivit puffad. Barnet vid pusselbordet reser sig och stänger dörren till byggrummet. Genom dörrens fönster ser observatören att en pojke lipar åt den andra och att den andra pojken håller undan legobiten så att de andra två inte kan nå den.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad lär sig de olika barnen i den här sekvensen?
- Hur kan lärandet stärkas hos alla barn?

3. Spela spel 1 (treåringar)

– Vilken färg är det här (pekar på tärningen)? frågar pedagogen ett av de tre barnen som spelar ett spel tillsammans.

– Blå! svarar ett barn.

– Har du nån blå? Barnet pekar på sin spelbricka.

- Javisst, där är ju en blå! Vems tur är det nu att slå?

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad är målet med aktiviteten?
- Nås målet?

4. Spela spel 2 (femåringar)

Tre pojkar har börjat spela spel. Två spelar tillsammans, den ene spelar och den andra kommenterar, en pojke spelar själv. Pedagogerna kommer in och flyttar på spelet. Pojkarna flyttar snabbt om sig för att återställa spelet. Pedagogerna sätter sig med den ensamme pojken och tar fram ett timglas. När sanden runnit genom timglasets byter pojken plats med en av de andra och tittar istället på spelet. Efter ett tag sopar pojken som just spelat ner alla spelpjäser på golvet.

- Vi hjälps åt att plocka upp, säger pedagogerna och lyfter sedan upp alla pjäser.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Varför agerar pedagogerna som hen gör?
- Hur påverkar det barnens spelande?

5. Spela spel 3 (fyra- och femåringar)

Några barn ska spela medan några andra barn befinner sig själva i byggrummet. Pedagogerna sätter sig med dem som spelar.

- Nu håller vi inte på och tjafsar för då blir det så tråkigt. Nej lägg ut dem först.

I byggrummet bygger 2 pojkar tillsammans. En flicka bygger vid sidan av. Den ena pojken ropar högt. Pedagogerna rullar sin stol mot byggrummet.

- Nu kastar du ingenting Hannes, det vet du.

- Kan du hjälpa mig med den här? En pojke sträcker fram en inplastad matematikuppgift.

- Får jag vara med? frågar en flicka de spelande, ingen svarar.

-Hur tänkte du här? frågar pedagogerna pojken. Det var nog lite för lätt för dig – du är duktig Evert. Här kommer en klurigare, säger hon och räcker fram ett nytt kort. Hon återgår därefter till spelarna, där flickan har glidit in i spelet på egen hand.

- Nu kommer det en grönsak – är det någon som vet vad den heter, frågar pedagogerna. Du behöver en orange, konstaterar hon och pekar på ett barns spelbricka.

Barnen spelar vidare men barnen börjar förlora intresset och stökar lite med varandra. En flicka anländer till förskolan med sin mormor och hälsas av pedagogerna. Mormodern går och flickan går fram till pedagogerna.

-Vill du vara med? Vi är nästan klara. Vill du vara med och titta? Flickan rycker på axlarna och sätter sig ned. Tärningen åker ner under bordet och flera barn kastar sig ner och letar.

- Du får gärna vara med nästa gång, Lisa, säger pedagogerna. Det är nog dags att sluta nu. Lägg alla färger i rätt burk. Några barn försvinner in i det angränsande rummet. Flickan och en av pojkarna hjälper pedagogerna att sortera brickorna i väntan på att spelet ska börja på nytt.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Varför förlorar barnen intresset efter ett tag?
- Hur kan pedagogen utveckla planeringen till en annan gång?

Jämför de tre casen med spel 3, 4, 5:

- På vilket sätt liknar de tre spelsekvenserna varandra?
- På vilket sätt skiljer de sig åt?
- Hur skulle en välplanerad, lärande spelsekvens se ut?

6. Vad ska vi göra av det här? (fyraåringar)

- Vad ska vi göra av det här? frågar ett barn en bit in i en klippa- och klistraaktivitet. Pedagogen är tyst en stund och svarar sedan:

- Jag vet inte.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Varför händer det som händer?
- Hur kan undervisningen utvecklas till nästa gång?

7. Färglägga påskägg (fyraåringar)

En grupp barn färglägger målarboksbilder av påskägg med färgpennor. Äggen är stora och täcker stora delar av A4-sidan. En flicka har färglagt toppen på en stjärna och lite av vänstra hörnet på ägget. Nu sitter hon med händerna i knät. En pedagog sätter sig vid bordet.

- Vilka fina stjärnor, kommenterar pedagogen en annan teckning.

Flickan med händerna i knät sneglar åt bilden och lyfter sedan upp sin penna och studerar den noga.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Varför händer det som händer?
- Hur kan undervisningen utvecklas till nästa gång?

8. Bygga robotar (äldre barngrupp)

- Här är de robotar som ni valde förra gången. Idag ska vi bygga lite på dem. Vad var det egentligen ni ville att de skulle kunna göra? Pedagogen delar ut en bild på roboten till respektive barn och barnen beskriver sin robots egenskaper. Därefter flyttar gruppen till ett bord som förberetts för bygget med olika material, limstift och limpistol. Pedagogen visar hur limpistolen fungerar och hur man ska hantera den för att inte bränna sig. Barnen påbörjar bygget.

- Nej det fastnar inte, säger ett barn som under en längre stund har försökt att limma på en del på roboten med hjälp av limstift. Pedagogen, som har iakttagit försöket under en stund säger nu:

- Hur skulle du kunna göra istället?

- Kanske med limpistolen? frågar barnet och pedagogen nickar. Barnet provar och biten fastnar.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Hur arbetar pedagogen i den här sekvensen?

- Vilket lärande sker? Varför sker det?

9. Leka boken (tvååringar)

I rummet finns en dokumentationsvägg i barnens höjd som visar att gruppen arbetar med en barnbok. Här finns aktiviteter dokumenterade med barnens frågor och idéer och upptäckter över tid synliggjorda. I rummet finns också bokens viktiga miljöer uppbyggda. Boken finns framme för att kunna läsas. Delar ur boken har plastats in på golvet och på bordet som hör till rummet. Inplastade bilder på bokens figurer och på barnen i gruppen går att flytta runt i miljön på en processvägg. När observationsgruppen anländer bjuder barnen genast in dem till lek – några bjuds på mat vid bordet, andra får åka med i lastbilen. När det är dags att gå till lunchen vill barnen inte samlas på mattan som vanligt utan väljer att samlas i den lastbil som har konstruerats i samband med temat.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Hur har pedagogerna planerat och arbetat?
- Vilket lärande har skett? Hur kan det avläsas?

10. Rörelse till musik (ett- och tvååringar)

- Kom igen, vi hoppar nu! Pedagogen visar hur aktiviteten ska genomföras och sjunger ibland med i sången från högtalaren, som handlar om att göra olika rörelser. Barnen tittar på pedagogerna och på kompisarna och härmar rörelserna. De är mycket engagerade. Pedagogen sätter hela tiden ord på rörelserna och visar tydligt på hur de görs.

- Vill du se undervisning så är den där borta, säger pedagogerna till observatören vid ett kort uppehåll i musiken, och pekar bort mot en annan aktivitet på gården.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Är det som sker undervisning eller inte? Varför/varför inte?
- Varför säger pedagogerna som hon gör till observatören?

11. Matematik med stavar (femåringar)

Pedagogen sitter på mattan med barnen runt omkring sig. Ett barn slår två tärningar. De andra två försöker hitta annat att göra, medan de väntar på sin tur.

- Vad blir det tillsammans? frågar pedagogerna. Barnet räknar samman prickarna på tärningarna och pekar samtidigt på varje prick:

- Ett, två, tre, fyra. Fyra!

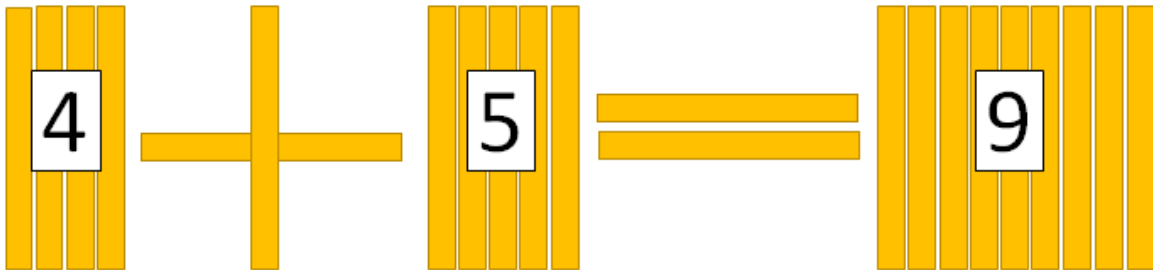
- Det är rätt. Kan du ta fyra stavar? Barnet tar fyra stavar ur en låda och lägger upp dem på golvet.

- Kan du välja rätt siffra också? frågar pedagogerna. När barnet tvekar räknar pedagogerna siffrorna högt och pekar på dem, de ligger i ordning på rad: 1, 2, 3...

- 4, fyller barnet i och tar siffran fyra och lägger på stavarna.

- Och så lägger du ett plustecken, säger pedagogerna. Vet du hur det ser ut? Barnet lägger två stavar i kors. Nu ska du slå igen, säger pedagogerna. Barnet slår tärningarna och räknar högt prickarna till fem. Hon tar fem stavar och lägger upp dem, räknar sedan siffrorna för att hitta femman och lägger den ovanpå de fem stavarna.

- Nu är det likamedtecken, säger pedagogen. Barnet ser frågande på henne. Vet du hur det ser ut? frågar pedagogen och ger barnet två stavvar. Barnet lägger dem i kors. Nej, det är ett plus, rättar pedagogen, så här ska det vara. Hon lägger de två stavarna till ett likhetstecken. Här ska det stå hur många stavarna blir tillsammans. Kan du räkna det? Barnet räknar fram de nio stavarna och lägger sedan ut dem på andra sidan likhetstecknet. Med stöd av pedagogen lägger hen siffran 9 ovanpå stavarna. Nu övergår turen till ett av de väntande barnen och proceduren upprepas. När barnet inte vet hur man additions- eller likamedtecknet ser ut ber pedagogen det första barnet att visa.

Stavarnas och siffrornas placering när det är klart.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad lär sig barnet i sekvensen?
- Kan planeringen förbättras till nästa gång? Hur, i så fall?

12. Bygga kojans tak (femåringar)

Två barn samarbetar med att försöka lägga tak på en byggställning bestående av träreglar som satts samman till ett stort, ihåligt rätblock, högre än barnen.

- Håll den där här, säger det ena barnet till det andra.

- Den räcker inte, den är för kort.

- Kan vi ta en till? De provar med ytterligare en pappskiva men de har svårt att hålla upp den.

- Kanske med den här? Ett barn lägger över en duk men då sviktar pappskivan istället.

- Det måste ju funka! utbrister det ena barnet till det andra. De fortsätter sina försök under samtal om hur de ska göra.

En pedagog inträder och börjar ställa frågor till pojkarna:

- Vad gör ni? Hur många är det däruppe? Vad var din tanke med det där? Bygger ni ett tak? Pojkarna svarar inte utan bygger vidare under tystnad. Ett barn kommer och tittar på. Pedagogen vänder sig till hen och säger:

- Vet du vad Håkan behöver hjälp med? Med att fixa taket! Barnet närmar sig men säger sen att hen inte vill vara med.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Varför ställer pedagogen frågorna till pojkarna?
- Varför bjuder pedagogen in det tredje barnet i pojkarnas lek?

- Hur skulle samspelet kunna utvecklas?

13. Parkera bilar (treåring)

En pojke kör bilar in i ett garage medan han pratar för sig själv om det han gör:

- Den här går ända upp, den är jättesnabb!

Pedagogen som sitter bredvid honom lutar sig framåt och frågar:

- Vilken färg är det på bilen? Pojken ser förvånat på henne och svarar:

- Grön.

- Ja, det är rätt, den är grön.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad vill pedagogen uppnå? Lyckas det?
- Hur skulle samspelet kunna utvecklas?

14. Hur ser siffran 6 ut? (yngre barn)

En pedagog samtalar med ett barn om siffror.

- Hur ser siffran 6 ut? Det är ju den med magen i golvet.

- Jag har magen i golvet säger barnet och lägger sig ner.

Vilken är 8? Det är två cirklar. Ser du någon cirkel?

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad vill pedagogen uppnå? Lyckas det?
- Hur skulle samspelet kunna utvecklas?

15. Språkträning med familjelek (fyraåring)

- Är det där mamman eller är det systemen? frågar pedagogen och pekar på människofiguren som barnet har plockat upp från lådan.

- Där mamman, svarar barnet.

- Vilka fler finns i familjen?

- Pappa, bror, flicka, svarar barnet och plockar upp figurerna i lådan.

- Jaså, en pappa, en bror och en syster. Var bor de någonstans? Barnet pekar bort mot staden som byggts upp i avdelningens projekt. I staden? bekräftar pedagogen. Var någonstans där – visa mig! Barnet och pedagogen flyttar sig till staden.

- Där bo dom, säger barnet och pekar på det hus som hon har byggt. Affären!

- Ska de gå till affären? Ska alla följa med?

- Nä bara barn. Barnet tar de mindre figurerna och "går" med dem till godisaffären.

- Aha, där ska barnen handla, jag förstår. Vad tänker de handla i godisaffären?

- Godis!

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad är pedagogens syfte med att göra som hen gör?
- Hur arbetar hen för att nå sina syften?
- Uppnås det avsedda lärandet? Varför/varför inte?

16. Måla ekorrar (tvååringar)

Barngruppen ser på en film om ekorrar. Under tiden ställer pedagogen frågor och tecknar medan barnen berättar vad de ser.

- Vem bor här?

- Ekorren ropar flera barn.

- Vad äter den? Barnen svarar.

- Vilka färger kan ekorren ha? Barnen svarar vit, brun, röd, grå, som tidigare nämnts i filmen.

Efter film om ekorrar har pedagogen förberett ekorrar i gips och brun färg i burkar samt papper och penslar. Barnen målar ekorrarna med den färg som står uppdukad. Ett barn börjar måla i sin hand.

- Nej måla ekorren istället, säger pedagogen.

- Men min pensel är för stor. Pedagogen ger barnet en ny pensel.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Uppnås det avsedda lärandet? Varför/varför inte?
- Vad kan utvecklas till en annan gång?

17. Saker som lyfter (ett- och tvååringar)

En grupp med de yngsta barnen och två pedagoger utforskar att blåsa såpbubblor och flytta och lyfta saker med hjälp av luftströmmen från en hårfön. De är placerade på golvet i ett relativt litet rum. Barnen rör sig mellan aktiviteterna och prövar på olika sätt medan pedagogerna skapar och ändrar på förutsättningar samt benämner det som barnen upptäcker. På väggen finns en projicering av ett stycke is med infrysade bubblor. Barnen är engagerade och provar. Pedagogerna uppmuntrar med frågor:

- Kommer det några bubblor? Ska vi prova en till? Ett barn lyckas blåsa bubblor.

- Se, nu fick du en bubbla! Hur blåste du? Prova igen!

- Ska vi testa den här? Ett barn känner på luftflödet från hårfönen. Ska vi blåsa mjukt eller hårt?

- Titta vad händer nu? Den där var för tung, luften orkar inte lyfta den. Kan du prova en lättare? Ja, bollen kanske går.

De för ett samtal med barnen om varför olika saker lyfter eller inte och barnen svarar med utrop och gester. Under sekvensen hämtar barnen fler saker att prova med.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad är pedagogernas syfte med att göra som de gör?
- Hur arbetar de för att nå sina syften?

- Uppnås det avsedda syftet? Varför/varför inte?

18. Skötrummet 1 (yngre barn)

- Hejhej, säger en pojke och tittar in i skötrummet där en pedagog byter blöja på ett annat barn.
- Hejhej, svarar pedagogen, drar igen dörren och återgår till att tyst byta blöjan.

I det övriga rummet sitter en pedagog tyst på en stol och iakttar barnen, den andra pedagogen bollar med ett barn. Dokumentationsväggen visar några tidigare aktiviteter men sitter i vuxenhöjd och kan inte ses av barnen. Den blöjbyttande pedagogen tar ut det färdiga barnet i rummet och hämtar nästa barn för blöjbyte.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Hur ser pedagoggruppen på förskoleverksamhet och på sin uppgift?
- Hur ser de på blöjbyttarsituationen?
- Hur skulle verksamheten kunna utvecklas?

19. Skötrummet 2 (yngre barn)

Genom dörren ser observatören hur en pedagog samspelar med ett barn under blöjbyttet. Pedagogen småpratar och räknar tår och fingrar på ett annat språk.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Hur ser pedagogen på blöjbyttarsituationen?
- Vilket lärande sker?

Jämför de två casen med skötrum 18, 19:

- På vilket sätt liknar de två skötrumssekvenserna varandra?
- På vilket sätt skiljer de sig åt?
- Hur kan blöjbyttet genomföras så att det blir en lärande en-till-en-situation? Hur kan man se till att alla barn får ta del av en sådan planering?

20. Pistoler och skjutande (äldre barn)

En flicka och en pojke bygger i byggrummet medan övriga i gruppen målar i ett annat utrymme. De två byggarna har byggt gevär och skjuter på varandra medan de springer runt.

- Varför är ni här? frågar observatören.
- För vi har smitit. Vi bygger med pistoler och skjuter.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Varför har barnen smitit?
- Hur skulle pedagogerna kunna utveckla sin planering?

21. I väntan på... (äldre barn)

Medan städning pågår på avdelningen har barngruppen gått ut i den större lekhallen. Några pojkar bygger på egen hand i en bygghörna. Några flickor sitter vid ett bord med en pedagog och färglägger bilderboksbilder med pennor. En blandad grupp lägger pärlplattor vid ett annat bort tillsammans med en pedagog. En av flickorna räknar tyst för sig själv hur många pärlor som kommer att behövas.

- Jag vill ha 12 gula, säger flickan till pedagogen som räknar upp pärlorna i hennes hand.
- Vad är det här egentligen, frågar ett annat barn. Pedagogens förklarar och visar en bild på sin telefon.
- Jag tar gul! säger en flicka och vänder sig mot en annan.
- Det ska jag göra med. Jag gillar mest rosa, det ska jag ha på den där.
- Rosa gillar min syster.
- Hur går det för dig, Nils? frågar pedagogen en pojke.
- Bra, jag är snart klar.

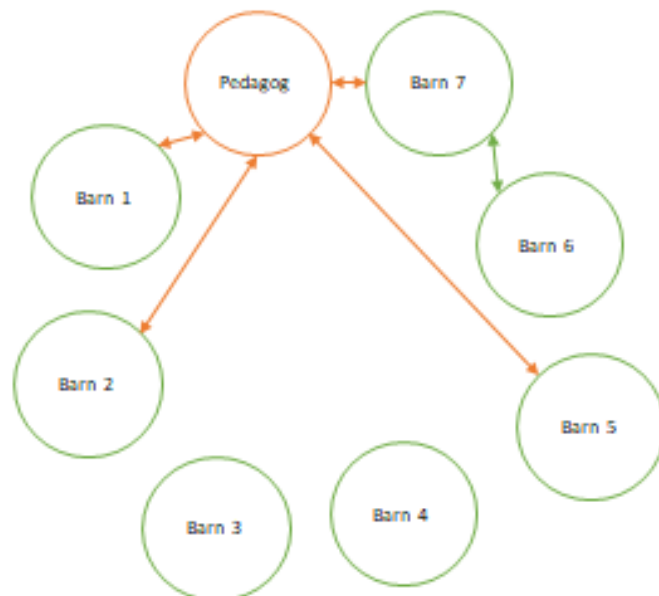
Pedagogen interagerar med barnen i gruppen genom att ställa frågor eller kommentera, se skiss A.

Efter ett tag börjar pojkarna dra runt till synes planlöst.

- Nu är bruna öppet men man måste städa innan man kan gå dit, meddelar en pedagog.

Barnen och pedagogerna drar sig efter hand in på avdelningen, flera av pojkarna till bygghörnan, några flickor och en pojke till spel med pedagoger. Efter en stund kommer en manlig pedagog och sätter sig i bygghörnan. Pojkarna vänder sig intresserat mot honom.

- Jag bygger en bil! Titta här.
- Oj vilken snygg, säger pedagogen.
- Min ska bli en hjullastare, men jag hittar inte den där grejen. Han pekar mot sitt bygge.
- Jaså, svarar pedagogen.

Kommunikationen under pärlandet.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad är målet med de aktiviteter som genomförs? Nås målet?
- Vad blir barnens upplevelse av aktiviteterna?
- Skulle väntan under städningen kunna ske med lärande i fokus? Hur?

22. När blir det samling? (tre- och fyraåringar)

En pojke målar. Två flickor gungar på gunghästar med en docka och sjunger högt om och om igen:

- Bangu, bangu... Vad heter ni? frågar en av dem observatörerna som svarar. Flickorna lägger sig nu på golvet och sjunger namnen. En pedagog kommer in och säger:

- Sätt er på hästarna, nu ska vi kolla närvaron! Därefter kollar hon ett barns blöja och bestämmer sig för att gå ut och byta den. Medan hon är borta sjunger och småpratar flickorna med observatörerna. En pedagog resonerar med pojken som målar om hur han bör göra. Den andra pedagogen återvänder:

- Nu är det dags för samling! Vi får nog vänta på Hannes som ska tvätta händerna.

Efter en stunds väntan är 3 barn och 3 pedagoger på plats på golvet. Varje barn får ta en ring ur en låda. Flickorna tar ringar till sina dockor också medan pedagogen kommenterar vilka färger som ringarna har:

- Du tog en gul, och dockan fick en blå. Nu ska vi räkna alla ringar: Ett två tre fyra fem, räknar hon och barnen räknar med. Kan du kontrollera om vi är fem, frågar hon en av flickorna. Flickan räknar men kommer fram till att de är åtta, eftersom hon också räknar de tre närvarande pedagogerna.

- Sätt upp era namnskyltar nu på rätt plats, säger hon. Pippi har ju också en namnskylt.

- Varför har dockan ingen namnskylt frågar flickan och lyfter upp sin docka.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Hur agerar barnen?
- Hur agerar personalen?
- Vad blir lärandeutfallet i den här situationen?

23. Måla himlakroppar (äldre barn)

Tre barn målar vid stafflier utifrån bilder på himlakroppar, som en del av ett tematiskt projekt.

- Jag har inget vatten. Där är Pluto. Jag får göra många vattenfärger, hur många planeter finns det?

- Kommer du ihåg vårt färgschema, påminner pedagogen.

- Titta, där har du fått lite grönt också. Vilken är den röda planeten?

- Hur gör jag grå färg?

- Vad händer om vi gör så här? Prova så, visar pedagogen.

- Finns det lava i solen?

- Ja, för det brinner.

- Jag vill göra Pluto. Jag ser guld.

- Vilken är Jupiter? frågar pedagogen.

- Här är Pluto!

- Är det fortfarande guld? Blanda mer.

- Vad blev det för färg?

- Det är snöstorm, det blev kallt. Vad hände! Du hade blandat så att det blev grått.

- Oj, den rinner!

- Så här, ta lite mindre vatten, visar pedagogen.

- Jag är klar!
- Fick du med alla färger? frågar pedagogen.
- Det gjorde jag men inte solen.
- Nån som vet hur man gör orange? Pedagogen ser sig omkring. Om du tar en röd och gul, vad händer med dina färger då?
- Orange!
- Ska vi tvätta av? Vilka nya nyanser fick ni fram? frågar pedagogen.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Hur agerar barnen?
- Hur agerar personalen?
- Vad blir lärandeutfallet i den här situationen?

24. Högläsning (tre- och fyraåringar)

Åtta barn sitter samlade runt en pedagog som läser högt.

- Hur ser man ut när man är trumpen? frågar pedagogen. Ett barn svarar:
- Då är man arg.
- Jag ser inte, påpekar ett annat barn.
- Man behöver inte se alla bilderna, påpekar pedagogen och läser vidare. Efter en stunds läsning frågar hon:
- Hur gör man när man funderar? Samma barn som tidigare svarar:
- Man tänker! Pedagogen läser vidare.
- Nu hittar de nog tillbaka, tror ni inte det? frågar hon.
- Joo ropar fler i barngruppen.
- Kan vi leka nu? Frågar ett barn
- Nej, svarar pedagogen, läser vidare och frågar efter ett tag:
- Vad tror ni det här föreställer?
- Kan vi leka nu då? frågar ett barn.
- Nej vi kan läsa en saga till, säger pedagogen och börjar på en ny saga. Ett barn går iväg men återvänder till gruppen.
- Kan man ha koppel på katter? Barnen ropar ja och nej om vartannat. En annan pedagog kommer för att hämta barn som ska kissa och tvätta händerna.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad har aktiviteten som mål? Nås dessa?
- Hurdan blir upplevelsen för barnen?

- Vad lär de sig?
- Hur kan aktiviteten utvecklas till nästa tillfälle?

25. Skriva en inbjudan (äldre barn)

De äldre barnen är uppdelade i två grupper. Den ena gruppen skriver en gemensam inbjudan till en vernissage. Pedagoger ställer frågor och barnen samtalar med varandra om vad som är bästa sättet att skriva inbjudan. Det blir också spontana diskussioner om olika ords betydelse. I den andra gruppen genomförs ett gemensamt legobygge, där pedagoger också deltar med frågor. Gruppen samtalar om vilka bitar som kan komma att behövas och ställer också frågor till varandra om hur man kan konstruera olika delar. På avdelningens väggar finns dokumentation i barnens höjd som beskriver olika lärandeprocesser. Där finns också ett schema där dagens aktiviteter fyllts i vid morgonens samling.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad har aktiviteten som mål? Nås dessa?
- Hurdan blir upplevelsen för barnen?
- Vad lär de sig?
- Hur går det till?

26. Eftermiddagsstund (äldre barn)

I en stor lekhall ligger 2 flickor på golvet med dockor under tröjorna. En annan flicka har lagt ett papper ovanpå och ritat eller skriver på det. Flickorna småpratar tyst med varandra. En pedagog ställer sig framför dem och iakttar dem en stund men går sedan vidare. Flickorna leker vidare. I ett utrymme bredvid projiceras filmsekvenser från Minecraft på väggen under ledning av en pedagog. Barnen benämner högt det de ser:

- Batman, Joker, Spiderman! Joker dör! Pedagoger lämnar projiceringen en stund men barnen fortsätter. När pedagoger kommer tillbaka avbryts filmen:

- Vi ska ha en liten samling här. Barnen föses samman i ring. En personal har tagit med sin kaffekopp till samlingsen. Ett barn i taget slår en tärning till ett annat barn som räknar prickarna högt. Två barn börjar brottas men en personal tar isär dem.

- Jag kunde ju inte slå till nån, påpekar en flicka korrekt, eftersom ringen är alltför snäv och oformlig vid det laget.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad är målen med de olika aktiviteterna?
- Vad lär sig barnen av respektive aktivitet?
- Hur ser pedagoggruppen på förskoleverksamhet och på sin uppgift?
- Hur skulle verksamheten kunna utvecklas?

27. Experimentera med ljud (äldre barn)

Barnen tittar på en kort film om experiment och samtalar sinsemellan och med pedagoger under filmens gång. Efteråt har pedagoger förberett med flaskor fyllda med vatten vid ett bord som alla samlas runt.

- Minns ni att vi ju gjorde en muggtelefon förra gången? Nu ska vi experimentera med luft och ljud med flaskor och vatten som de gjorde på filmen. Vill någon prova att blåsa? Flera barn svarar jakande

och provar men de har svårt att få fram ljud i flaskan. De diskuterar olika tekniker och försöker hjälpa varandra. Pedagogen visar hur de istället kan slå på flaskorna med en pinne och en sked. Barnen provar och diskuterar resultatet med varandra.

- Vad tror ni att det är som händer här? frågar pedagogen. Hon påminner igen om muggtelefonen och tar därefter fram fler flaskor, vatten och en trätt. Barnen hjälper varandra att dela ut flaskorna och att hålla vatten i varsin flaska.

- Ska vi slå en i taget? Vi lyssnar först på Vivvi. Ett barn i taget provar. Ett barn lyckas nu blåsa en ton i sin flaska men pedagogen ber hen att vänta med att blåsa. Är det någon som kan förklara vad som händer? frågar pedagogen. Inte? När man blåser så blir det vibrationer. Ju mer luft man har desto lägre ton blir det. Pedagogen försöker visa genom att slå på flaskorna men eftersom såväl flaskorna som pinnarna är olika så misslyckas det.

- Jag förstår inte, säger ett barn.

- Jag tror det är som med megafonen, svarar ett annat barn.

Barnen håller nu mer vatten i sina flaskor och börjar göra musik genom att blåsa, klinga, stampa i golvet och klappa i bordet.

Frågor att börja dialogen med:

- Vad är det som händer i det här caset?
- Vad lär sig barnen?
- Hur kan planeringen utvecklas ytterligare?

